

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 4
Кафедра протидії кіберзлочинності

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
протидії кіберзлочинності
протокол № 21 від 18 вересня 2023 р.
Завідувач кафедри
Олександр МАНЖАЙ

Лучик Світлана Дмитрівна

**ПРИКЛАДНИЙ АНАЛІЗ ВЕЛИКИХ ДАНИХ У РОЗСЛІДУВАННІ
ЗЛОЧИНІВ (ВК. 24)**

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кафедра	Кафедра протидії кіберзлочинності (https://univd.edu.ua/uk/dir/1740)
Розробник	Лучик Світлана Дмитрівна, професор кафедри протидії кіберзлочинності, доктор економічних наук, професор
Контактний телефон	+38 0977883470 (моб.)

E-mail	luchiksvitlana@gmail.com
Навчальна дисципліна	Прикладний аналіз великих даних у розслідуванні злочинів
Назва освітньо-професійної програми	"Кібербезпека" («Безпека інформаційних та комунікаційних систем») - CyberSecurity (Security of Information and Communication Systems)
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) (НРК України – 6 рівень, FQ-ЕНЕА – перший цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти)
Галузь знань	12 Інформаційні технології
Спеціальність	125 Кібербезпека
Статус дисципліни	Вибіркова компонента освітньо-професійної програми, вивчається в 6 семестрі 3 курсу навчання
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3 кредити ECTS (загальний обсяг - 90 год.)
	аудиторна робота: 44 год. для денної форми навчання (8 год. для заочної форми навчання), з них:
	<ul style="list-style-type: none"> ● лекції: 20 год. для денної форми навчання (4 год. для заочної форми навчання)
	<ul style="list-style-type: none"> ● лабораторні заняття: 24 год. для денної форми навчання (4 год. для заочної форми навчання)
	<ul style="list-style-type: none"> ● самостійна робота: 46 год. для денної форми навчання (82 год. для заочної форми навчання)
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Аудиторія та час проведення заняття згідно розкладу.
Консультації з навчальної дисципліни	Аудиторні консультації: аудиторія згідно графіку консультацій. Он-лайн-консультації: письмово в системі дистанційного навчання Moodle, в груповому чаті в Telegram або електронною поштою викладача.
Мета вивчення дисципліни	Вивчення моделей, методів і засобів аналітичної обробки великих даних, а також придбання практичних навичок розв'язання задач професійної діяльності на ПЄОМ з їх використанням.
Завдання вивчення дисципліни	Розвиток у здобувачів вищої освіти практичних навичок використання методів і алгоритмів

	Data Mining для розв'язання практичних задач за допомогою сучасних інструментальних систем; підготовка здобувачів вищої освіти до ефективного розв'язання задач, що постають в подальшій професійній діяльності.
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна, заочна. Види навчальних занять: лекції, лабораторні, самостійна робота.
Самостійна робота	Виконання індивідуальних завдань до лабораторних робіт. Опрацювання питань для самостійного освоєння з використанням рекомендованої літератури,
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання (ноутбук та проектор), комп'ютерне забезпечення з виходом у мережу Інтернет.
Індивідуальні завдання	Індивідуальні завдання для лабораторних робіт, реферати.
Контроль	Поточний та підсумковий контроль Поточний: опитування на лабораторних заняттях; участь в дискусіях, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей, тестування, виконання самостійних робіт, захист лабораторних робіт. Критерії оцінки поточного контролю викладач повідомляє на першому занятті та перед кожними оцінюванням. Підсумковий контроль: залік.
Політика навчального курсу	Пропущені заняття відпрацьовуються за темою заняття усно і на ПЕОМ згідно графіка консультацій викладача; перевірка тексту робіт на наявність текстових запозичень здійснюється програмою UNICHECK
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі забезпечення інформаційної безпеки та/або кібербезпеки, що характеризується комплексністю та неповною визначеністю умов. ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми за професійним спрямуванням.

	<p>ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації.</p> <p>ФК 2. Здатність до використання інформаційно- комунікаційних технологій, сучасних методів і моделей інформаційної безпеки та/або кібербезпеки</p> <p>ФК 12. Здатність аналізувати, виявляти та оцінювати можливі загрози, уразливості та дестабілізуючі чинники інформаційному простору та інформаційним ресурсам згідно з встановленою політикою інформаційної та/або кібербезпеки.</p>
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ	
<p>ТЕМА № 1. Актуальність і тенденції аналізу Великих Даних у правоохоронній сфері.</p> <p>Місце, роль та задачі дисципліни. Предмет, структура і зміст дисципліни.</p> <p>Технологічні передумови: Четверта технологічна революція та інформаційний вибух. Вплив технологічних факторів на правоохоронну сферу.</p> <p>Актуальність і тренди аналізу Великих Даних у правоохоронній сфері: зарубіжний досвід. Прогнозування злочинності на основі Big Data. Великі Дані у протидії кіберзлочинності. Протидія фінансовим шахрайствам.</p> <p>Стан аналізу Великих Даних у діяльності Національної поліції України.</p>	
<p>ТЕМА № 2. Задачі обробки Великих Даних.</p> <p>Специфіка проблем, що виникають під час обробки Великих Даних. Задачі обробки Великих Даних: асоціація, класифікація, кластеризація, аналіз викидів.</p> <p>Етапи опрацювання Великих Даних. Препроцесінг даних, аналітична обробка даних. Типи оброблюваних даних: числові, категоріальні, рангові, текстові, змішані. Оцінювання близькості точок даних у просторі. Масштабування та нормування даних.</p>	
<p>ТЕМА № 3. Методи і алгоритми чіткої кластеризації.</p> <p>Постановка задачі кластеризації. Критерії кластеризації. Внутрішньокластерна дисперсія. Міжкластерна дисперсія. Оцінки міжкластерної відстані.</p> <p>Ієрархічні алгоритми. Агломеративні алгоритми. Алгоритм K-means. Алгоритм C-means. Алгоритм J-means. Графові алгоритми.</p> <p>Технологія Анакапа.</p>	
<p>ТЕМА № 4. Статистичне дослідження великих даних.</p> <p>Основні поняття і етапи статистичного дослідження. Статистичні ряди розподілу. Ряди динаміки. Виявлення основної тенденції і тренду зміни в часі досліджуваного явища.</p>	

<p>Кореляція і регресія. Основи машинного навчання.</p>	
<p>ТЕМА № 5. Інструментальні засоби обробки Великих Даних в поліцейській діяльності.</p> <p>Стандартні загально використовувані засоби. Спеціалізовані засоби, використовувані в поліцейській діяльності: Maltego, I2, Palantir, Ricas, Watson, PredPOL. Проект Європолу ePOOLICE.</p>	
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН 2. Організовувати власну професійну діяльність, обирати оптимальні методи та способи розв’язування складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності, оцінювати їхню ефективність.</p>
	<p>ПРН 3. Використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел щодо ефективного розв’язання спеціалізованих задач професійної діяльності.</p>
	<p>ПРН 4. Аналізувати, аргументувати, приймати рішення при розв’язанні складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності, які характеризуються комплексністю та неповною визначеністю умов, відповідати за прийняті рішення.</p>
	<p>ПРН 5. Адаптуватися в умовах частоті зміни технологій професійної діяльності, прогнозувати кінцевий результат.</p>
	<p>ПРН 6. Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності.</p>
	<p>ПРН 15. Використовувати сучасне програмно-апаратне забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій.</p>
	<p>ПРН 57. Проводити кримінальний аналіз при вирішенні завдань поліцейської діяльності.</p>
	<p>Методи контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усний та письмовий; - тестовий. <p>Форми контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поточний (контрольні роботи, тестування) – 50 балів; - проміжний (ректорські контрольні роботи); - підсумковий (залік) – 50 балів.
<p>КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ</p>	

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

Підсумкові бали навчальної дисципліни = Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно (“зараховано”)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80 – 89	Добре (“зараховано”)	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65 – 74	Задовільно (“зараховано”)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не мають істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21–59	Незадовільно („не зараховано”)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених

		<p>програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки</p>
1–20	F	<p>„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки</p>
<p>Орієнтовний перелік питань до заліку</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Технологічні передумови: Четверта технологічна революція та інформаційний вибух. 2. Вплив технологічних передумов на правоохоронну сферу. 3. Актуальність і тренди аналізу Великих Даних у правоохоронній сфері: зарубіжний досвід. 4. Прогнозування злочинності на основі Big Data. 5. Великі Дані у протидії кіберзлочинності. 6. Протидія фінансовим шахрайствам. 7. Стан аналізу Великих Даних у діяльності Національної поліції України. 8. Проблеми в задачах обробки великих масивів даних. 9. Етапи обробки великих даних. 10. Поняття графу. Вершини і ребра. 11. Матриця з'єднань і матриця відстаней. 12. Остовне дерево. Мінімальне остовне дерево. 13. Задачі і алгоритми на графах. Алгоритм Пріма. 14. Алгоритм «найближчого сусіда». 15. Технологія Анакапа. 16. Класифікація і кластеризація. 17. Препроцесінг даних. 18. Засоби відбору ознак. 19. Засоби редукції розмірності. 20. Проблема оцінки близькості об'єктів. 21. Числові метрики. 22. Метрики Мінковського. 23. Метрика Махаланобіса. 24. Категоріальна метрика. 25. Рангова метрика. 26. Масштабування значень об'єктів. 27. Нормування значень об'єктів. 28. Аналіз викидів.

	<p>29. Критерії оптимізації в задачах кластеризації.</p> <p>30. Внутрішньо кластерна дисперсія.</p> <p>31. Міжкластерна дисперсія.</p> <p>32. Оцінки міжкластерної відстані.</p> <p>33. Ієрархічні алгоритми кластеризації.</p> <p>34. Агломеративні алгоритми кластеризації.</p> <p>35. Алгоритм K-means.</p> <p>36. Алгоритм C-means.</p> <p>37. Графові алгоритми.</p> <p>38. Генетичні алгоритми.</p> <p>39. Етапи та методи статистичного дослідження</p> <p>40. Поняття статистичного спостереження, етапи його проведення</p> <p>41. Зведення та групування матеріалів статистичного спостереження</p> <p>42. Поняття статистичного ряду розподілу, види рядів розподілу</p> <p>43. Статистичні показники.</p> <p>44. Відносні показники.</p> <p>45. Середні показники.</p> <p>46. Показники варіації ознаки.</p> <p>47. Поняття ряду динаміки, види рядів динаміки.</p> <p>48. Абсолютні та відносні показники ряду динаміки.</p> <p>49. Середні показники ряду динаміки.</p> <p>50. Виявлення основної тенденції зміни в часі досліджуваного явища</p> <p>51. Визначення сезонних коливань рівнів ряду динаміки.</p> <p>52. Прогнозування значень статистичного показника.</p> <p>53. Кореляційний аналіз.</p> <p>54. Регресійний аналіз.</p> <p>55. Спеціалізовані засоби, використовувані в поліцейській діяльності: система Maltego.</p> <p>56. Спеціалізовані засоби, використовувані в поліцейській діяльності: система I2.</p> <p>57. Спеціалізовані засоби, використовувані в поліцейській діяльності: система Palantir.</p> <p>58. Спеціалізовані засоби, використовувані в поліцейській діяльності: система Ricas.</p> <p>59. Спеціалізовані засоби, використовувані в поліцейській діяльності: суперкомп'ютер Watson.</p> <p>60. Спеціалізовані засоби, використовувані в поліцейській діяльності: система PredPOL.</p> <p>61. Проект Європолу ePOOLICE.</p>
--	---

Рекомендована література (основна), інформаційні ресурси в мережі Інтернеті

Основна література.

1. Струков В.М., Узлов Д.В., Гнусов Ю.В., Колісник Т.П., Можаяєв М.О. Інформаційні технології у правоохоронній діяльності. Частина 1: Високотехнологічні тренди у правоохоронній сфері зарубіжних країн. Навчальний посібник. Харків: ХНУВС, 2020. 256 с.
2. Конспект лекцій.
3. Aggarwal C.C. Data Mining. – Cham: Springer Ltd. Publ. Switzerland, 2015. – 734p.
4. Aggarwal C.C., Reddy C.K. Data Clustering. Algorithms and Applications.- New York: CRC Press, Taylor & Francis Group, 2014. – 648p.
5. Капітонова Ю.В., Кривий С.Л., Летичевський О.А., Луцький Г.М., Печорін М.К. „Основи дискретної математики”, -Київ.: Наук.думка, 2002. – 579 с.
6. Р.М.Трохимчук. Теорія графів. Навчальний посібник для студентів факультету кібернетики - К.: РВЦ “Київський університет”, 1998. - 43 с.

Допоміжна література.

7. Зацеркляний М.М. Інформаційні технології у правозастосовній діяльності: Навч. посібник / М.М. Зацеркляний, В.М. Струков. : Х.: ТОВ „Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив”; 2010. 332 с.
8. Узлов Д. Ю. Прикладний кримінальний аналіз на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS»: Методичні рекомендації щодо проведення кримінального аналізу/ Узлов Д. Ю., Дегтярьова І.В., Струков В.М. та ін.// Харків: «Юрайт», 2018. – 92 с.
9. Зацеркляний М.М. Основи комп’ютерних технологій для економістів: Навч. посібник / М.М. Зацеркляний, О.Ф. Мельников, В.М. Струков. – К.: ВД „Професіонал”, 2006 р. – 672 с.
10. Han L., Kamber M. Data Mining: Concepts and Techniques. – Amsterdam: Morgan Kaufman Publ., 2006. – 754p.
11. Westphal C. Data Mining for Intelligence, Fraud and Criminal Detection. Advanced Analytic & Information Sharing Technologies / C. Westphal. – Boca Raton : CRC Press, 2009. – 426p.
12. Mena J. Investigative Data Mining for Security and Criminal Detection. – Amsterdam: Elsevier Science, 2003. – 452p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті.

13. Третя промислова революція: сайт. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
14. Четверта промислова революція: сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
15. Biryukov A. Neural network clustering methods to evaluate the totality of taxpayers according to their degree of creditworthiness // Artificial societies. 2017. V. 12. Issue 1-2 : сайт. URL: [http://artsoc.jes.su/s207751800000103-2-1\(circulationdate:22.07.2018\).DOI:10.18254/S0000103-2-1](http://artsoc.jes.su/s207751800000103-2-1(circulationdate:22.07.2018).DOI:10.18254/S0000103-2-1)